

RADIOAKTIVITETI DHE MJEKËSIA

RUZHDIJE QAFMOLLA, LUAN QAFMOLLA*

Summary

RADIOACTIVITY AND MEDICINE

For origin of natural sources of ionising radiation, today the convincing argument in astrophysics approves as sources of cosmic galactic the ionisation of explosion, which happen at the surface of stars. This radiation generated from stars and sun so-called *primary radiation*, was directed to earth, and is isotropy and constant. This radiation penetrating to earth of atmospheric layers and contacting with the atmosphere atoms, this radiation loss, creating two new kinds of radiation: *secondary cosmic radiation* and "*cosmogenic radioisotopes*".

World-wide have hundreds research and nuclear power plants, which are used for the production of artificial radioisotopes and electricity. In last decades the ionising radiation are used from human in medicine for two important purposes: diagnostic and treatment of different diseases of the patients. In medicine the basic Principle is that patients to benefit as more as possible in its health using the ionising radiation. In daily practice was looked that patients take the radiation doses more higher as recommended. For this purpose the Albania Radiation Protection Commission (ARPC) based in recommendations of International Commission of Radiation Protection (ICRP) has decided the limit doses for the occupational and population, who are under the professional and diagnostics activities of ionising radiation fields.

The biologic of ionising radiation is the somatic and genetic types. The somatic action was connected with human radiation, while the genetic action was connected with new generation of irradiated human, manifested by their heritage changes in accordance with law of character transmissions.

Radiacioni dhe jeta

Të dy radioaktiviteti dhe radiacioni, ku ky i fundit është prodhuar nga radioaktiviteti natyrorë, kanë ekzistuar në tokë më përpara se jeta të shfaqej në të. Në të vërtetë ato ekzistonin në hapësirë përpara se ato të shfaqeshin në tokë. Fushat e fuqishme radiacionale morën pjesë në një përplasje të madhe, të cilat me sa dihet, lindën nga universi rreth 20 miliard vjet më parë. Që nga ajo kohë ky radiacion ka qënë përhapur në kozmos. Materialet radiokative janë pjesë e tokës në shumë formacione të saj. Bile në vetvete njeriu në të gjithë qelizat e

organizimit të tij përmban gjurmë të substancave radioaktive. Por kjo është më pak se një shekull më parë, qëkurse njeriu zbuloi së pari këtë element të këtij fenomeni universal, pra radioaktivitetin.

Në vitin 1886 Henri Bekerel, një shkencëtar francez, kishte vendosur disa pllaka fotografike në një sirtarë dhe mbi to vendosi disa copa të një minerali që përmbante uranium. Pasi i zhvilloi ai konstatoi se këto copa minerali përmbanin radioaktivitet. Jo më vonë se në vitin 1898 Mari dhe Pjer Kyri vrojtuan po të njëjtin fenomen dhe konkluduan se urani dhe një element tjetër që ata e

* Dërguar në Redaksi më 7 Janar 2004, miratuar për botim më 20 Prill 2005.

Nga Departamenti i Stomatologjisë, Fakulteti i Mjekësisë, Tiranë.

Adresa për letërkëmbim: Qafmolla R.:
Departamenti i Stomatologjisë, Fakulteti i Mjekësisë,
Tiranë.